

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm
berit.bergenheim@education.ministry.se

Vem får vara med? En belysning av folkbildningens relation till icke-deltagarna. SOU: 2004:51

Uppsala Läns Bildningsförbund har lämnats tillfälle att yttra sig över utredningen ”Vem får vara med”, slutbetänkande av utredningen om deltagande i folkbildning. Vi har följande synpunkter.

1 Allmänt

Slutbetänkandet kommer med en hel del friska synpunkter. Vi anser dock att det i vissa stycken präglas av bristande kunskap – det blir ibland ytligt och litet onyanserat och innehåller tyckanden, som visar en viss brist på faktisk kännedom om folkbildningens reella vardag och villkor. Man kan även spåra en viss slagsida gentemot några särintressen och enskilda intervjuvar har fått stort genomslag i de förslag som läggs.

Grundtankarna är dock värdefulla och värda stort beaktande. Vissa självklarheter (och önsketänkande) framförs: fler unga måste få vara med i beslutande sammanhang, studieförbunden måste bättre visa potentiella deltagare vad de kan erbjuda, studieförbundens osynlighet i vissa grupper. Troligen skulle dock slutsatser och förslag ha vunnit på en längre utredningstid och ett djupare anslag.

Vi vill tillfoga, att det inte bara är fler unga som behövs, utan även representanter för underrepresenterade grupper, t ex funktionshindrade och invandrade medborgare.

Vi skall i det följande lämna synpunkter på de huvudförslag som lämnas sid 98 och ff i rapporten, ”Vad bör då göras?”.

2 Skall studieförbunden vara konkurrenter eller samverka?

Vi ställer oss bakom utredarens målsättning att studieförbunden inte främst skall vara konkurrenter och slåss om samma grupp deltagare. Huvudinriktningen för ett studieförbund bör i stället vara att tillsammans med sina respektive huvudmän åstadkomma en tydlig verksamhetsprofil. På så sätt åstadkoms en behövlig variation av utbudet utifrån olika utgångspunkter och ideologier. Vi anser också att det är viktigt att alla studieförbund i sin verksamhet aktivt bidrar till att belysa viktiga samhällsfrågor. Ett exempel: en av de större politiska frågorna hösten 2004 kommer att bli alkoholpolitikens utformning. Om man skall nå breda grupper i samhället är det bättre om många studieförbund engagerar sig i frågan än om något enda gör det till sin profilfråga. En allsidigare behandling blir också följd.

Utredarens förslag att studieförbunden bör närma sig varandra organisatoriskt-administrativt, personellt och lokalmässigt kan begrundas mer men det måste då ske på ett varsamt sätt. Annars kan resultatet bli det motsatta till det utredaren önskar: att studieförbunden skall stärka bilden av folkbildningens idé och betydelse, att de i högre utsträckning bör profilera sig, definiera sin verksamhet och ideologiska grund och visa sin särart. Frågan är dock om det gemensamma ansvaret för detta bäst löses med administrativt/personellt/lokalmässigt samarbete? Det finns säkert andra vägar och dessa varierar beroende på lokala och regionala olikheter inom och utom organisationerna.

Vi anser, att de viktigaste samverkansområdena är dels kvalitetsarbete för hela verksamheten, dels att förtydliga verksamhet och ideologisk grund samt att förstärka studieförbundens status och bild utåt bland allmänhet och anslagsgivare.

3 Bidragsfördelningen

Vi är medvetna om komplexitetsgraden i alla typer av bidragssystem - och särskilt statsbidragssystem. Mot bakgrund av detta anser vi att utredarens åsikter om statsbidragssystemet kan lämnas därhän, eftersom Folkbildningsrådet arbetar med att förbereda ett nytt statsbidragssystem från 2007 och att detta sker i nära samverkan med de centrala studieförbunden.

4 Folkbildningsrådet

Utredarens kritik av Folkbildningsrådet är överdriven. Statens utvärdering "Folkbildning i brytningstid" (SOU 2004:30) anser att Folkbildningsrådet "väl fyllt de förväntningar som kunnat ställas från staten och att rådets dubbla uppdrag inte har påverkat dess myndighetsutövande roll negativt". Denna utredning har inte funnit skäl att föreslå ändring av förhållandet att Folkbildningsrådet är en ideell organisation med myndighetsuppgifter. Vi anser att organisationen fungerar

väl både för staten och för medlemmarna. Detta är inte i konflikt med att staten i framtiden tydligare kan tala om vad som är studieförbundens ansvar och vad som är statens.

5 Synligheten

Vi ställer oss bakom de slutsatser utredaren drar från SCB-undersökningen av unga (18-30 år): studieförbundens osynlighet, den okunskap många har om studieförbunden och deras verksamhet och de ungas intresse för studieförbundens (osynliga) verksamhet. Det är av största vikt att studieförbunden kan nå fler människor och nya grupper. Man får dock inte underskatta kostnaderna för en fullödlig kommunikation utåt, inte minst personellt. En ytterligare försämring av studieförbundens ekonomiska bas skulle omöjliggöra sådana ambitioner. De nya grupper som utredaren framhåller som önskvärda att nå har också begränsade ekonomiska resurser och tål inga höga kostnader för att kunna delta.

Kommunikationerna med kommun- och landstingspolitiker och med staten är självklart också av stor vikt. Många negativa synpunkter från sådant håll beror på okunskap om studieförbundens verksamhet.

Vikten av att studieförbunden förstärker sin kommunikation med bidragsgivare och allmänhet kan inte nog betonas. Denna uppgift jämte utvecklande kvalitetsarbete är de absolut viktigaste arbetsuppgifterna som studieförbunden måste ta sig an och offensivt förstärka.

6 Amatörkulturen

Vi tillstyrker utredarens förslag om översyn av den nationella politiken för amatörkulturen.

Förslag till detta yttrande har utarbetats av en arbetsgrupp och fastställts av styrelsen för Uppsala Läns Bildningsförbund den 21 september 2004.

UPPSALA LÄNS BILDNINGSFÖRBUND

Ove Hultquist
Ordförande

Inger Eriksson
länsbildningskonsulent